

der Staaten'sland van Holland gehouden 1525—1548) med Tilføiende, at dette Værk paa den Tid, da han skrev, ikke fandtes her i Kiøbenhavn: kunne vi bemærke, at et Ex. af samme siden er anskaffet til det store Kongelige Bibliothek. — I øvrigt maae vi her forbigaae i det Enkelte at fremhæve, selv de vigtigste af de mangfoldige nye Data og Noticer til Danmark's og Christian den Andens Historie i A. 1523—25, som denne Afhandling indeholder; og giertage Dnset, at et af de interessante Bidrag, denne Historie i de senere Aar har modtaget, snart maa udfyldes og fuldendes ved det større Værk, hvortil Forfatterens Lofte har givet os Udsigt.

-
25. Registrum prædiorum & reddituum ad Ecclesias Dioecesis Bergensis, sæculo p. C. XIV. pertinentium, vulgo dictum *Bergens Kalvstind* (*Björgynnar Kálfskinn*) ed. annotationibusque illustravit **P. A. Munch**. Christianiæ. 1843. 132 pp. 4. acc. II. Tab.
26. Codex diplomarius Monasterii Sancti Michaelis, Bergensis Dioecesis, vulgo *Munkalif* dicti, conscriptus A. Chr. 1427; ex orig. libro membr. Bibliotheca Acad. Hafn. (Additam. No. 98. 4to) nna cum Registro prædiorum eiusd. monasterii, cet nunc primum ed. **P. A. Munch**. ibid. 1815. VI. 220 pp. 4 acc. III. Tab.

Dr. Prof. Munch, hvis bekiendte, mangesidige Virksomhed i den historiske Literatur har forsynet hans Fædreland saavel med Haandbøger og Lærebøger i den almindelige og i Nordens Historie, som med kritiske Undersøgelser og Dplysninger til den sidste, og flere andre hidhørende Arbejder: har her betraadt en ny literair Virksomheds Bane, hvortil vi ei kunne andet, end ønske ham Aar, Kræfter og udbortes Midler. Det havde været et Foretagende, værdigt det Land og Folk, som i Nordens tidlige Middelalder havde en Historie, der fandt nogle af de ældste

Sagafrivere, og i Snorre Sturlesen en Mand, med fortrinlige Evner til at samle, vælge og fremsille det saaledes overleverede Stof — at reise den unge Stat et ærefuldt nationalt Minde, ved en samlet Udgave af det norske Folks historiske Monumenter; en Udgave, der kunde blive et værdigt Sidespykke til Langebeks uforgængelige Værk. Norge har bl. a. den Mærkværdighed, som udmærker dette Land ved Siden af England, at eie (næst de angelsachsiske Breve) de ældste Diplomer i Landets Moderemaal; og at besidde dem i en saadan Mængde, at de maae være i Stand til at give rige og betydende Oplysninger til Norges indre Historie og nationale Forhold fra det 12te Aarh.; for ikke at tale om, hvad Værd og Interesse en Udgave af de norske Diplomer maa have for Nordens Sprogistorie. Man har længe undret sig over, at denne Sag synes at være hensovet i Norge, efterat en nu afdød Professor i Deconomien ved Frederiks Universitetet i Christiania, for 18 Aar siden først bragte den paa Bane, og tillige lovede 1ste Deel af et norsk Diplomatarium i Lobet af Mæret 1829*). Dette var vist nok at love for tidligt, hvad Bedkommende neppe kunde holde saaledes, som Nationen maatte ønske, og Videnskaben fordrer det. Prof. Fougner-Lundh skal ikke altid have været saa heldig i at affkrive gamle Archivdocumenter, som han var i at erhverve nyere for det norske Rigsarchiv, hvortil det slet ingen Adkomst havde, eller kun en meget svag*). Imidlertid gjorde han derved den Nytte, at en betydelig Deel af denne Erhvervelse faldt en svensk

*) S. *Prøve af et Norsk Diplomatarium*, eller Samling af Documenter, henhørende til Kundskaben om det norske Folks Historie, Sprog, Sæder, Slægter og Rettergang, indtil Udg. af 16 Aarh. ved *Fougner-Lundh*. Kbh. 1828. 4.

*) Man kan vist nok sige, at Adkomsten blev negativt forstærket. Da man i Danmark hverken forstod, at gjøre sin Adkomst gjældende, at erhverve, eller at bruge: maa man finde det usseligere, at den bayeriske Archivstat fra Christian II. Landsflygtigheds-Periode — der ellers med langt mere Adkomst kunde bevares i den bayeriske Kongestammes Familie-Archiv, end i det norske Rigsarchiv — som derhen, hvor en betydelig Deel af dens Indhold først og snart blev benyttet og udgivet.

Præst i Hænderne, som fik Lyst til at være Udgiver af „Christian II. Archiv“, og — uberørt, om han heri har viist sig samvittighedsfuld og nøiagtig nok — i ethvert Tilfælde har den Fortieneste, at have staffet en betydelig Mængde af utrykte Bidrag til denne Konges Historie for Lyset, i en brugelig Skikkelse.

At Norge nu besidder en Historiker, med alle fornødne og onskelige Egenstaber for en Udgiver af dets historiske Monumenter: vil ingen Sagkyndig tvivle om, der gjør sig bekendt med de to gamle Kilde Skrifter (fra 14de og 15de Aarh.), hvis Titler ovenfor findes. Begge vedkomme **Bergen**, i Middelalderen Norges vigtigste, eller for Historien egentlig mest betydende Stad; fordi det mest var i og ved den, at Norge i Rigets Glandsperiode traadte i Forhold til og Forbindelse med Europas Cultur og Civilisation. Det første af disse Skrifter er en Jordebog, der sætter os i Stand til at gjøre os en Forestilling om den Bergenske Bispestols Jordeiendomme og Indkomster, og derhos naturligtviis meddeeler ikke saa Bidrag til Norges Topographie og Landbo-Statistik i det 14de Aarh. Heller ikke den norske Personahistorie er uden Udbytte; særdeles ved den Lærdom og Omhu, hvormed Udgiveren (i sine Anmærkninger fra S. 85 til 132) har meddeelt Oplysninger paa fornødne Steder. Meget interessant for Sproget ere de norske Benævnelser paa forskjellige geistlige Klædningsstykker, Prydelser og andet hørende til Bergens Kirkestrud, eller det bispepelige Klædekammer ved Domkirken (1321), hvorover Haandskriftet indeholder et Par forskellige Fortegnelser, og som Udg. har oplyst og forklaret S. 86, 128—130.

Det andet, af Hr. Prof. Munch udgivne Kildekrift har en dobbelt historisk Interesse og Vigtighed, da det ikke blot indeholder en lignende Jordebog over de Eiendomme, der horte til det under Navn af Munkalif berømte St. Michaels Kloster i Bergen, bl. a. bekendt af det, endog paa hiin Tid uhorde traagiste Optrin, hvorved Klosteret, belejret og stormet af Hanscarternes Bergenske Kræmmerhob, gif op i Luer 1455; men ogsaa (af et andet Magnæanskt Haandskrift) hiint Klosters Diplomatarium, eller en Samling af de Klosters vedkommende Pave- og Kongebreve, Skioder, og andre Udkomstbreve og Documenter. At dette Diplomatarium, som er skrevet 1426, heldigtviis maa

have været bevaret paa et andet Sted, har saaledes reddet alle disse Breve fra Undergang i Klosterbranden. Begge Haandskrifter ere aftrykte med den høieste diplomatariske Omhu og Noiagtighed, og det endog saaledes, at de Side for Side giengives, som i Originalen; ligesom forskjellig Slags Tryk er anvendt, for at tilkiendegive Textens oprindelige Skrift, og hvad der i nyere Tid er tilføjet. Et tilføjet Navneregister og rigelige Skriftprøver forege Udgavens Værd.

Lægger man hertil endnu den vigtige, ved afd. Prof. Fougner-Lundh, (Kbh. 1829. 4.) efter et fortrinligt Haandskrift udgivne „Biorgvinar-Lag“, d. e. Bergens ældste Byskraa eller Stadsret fra det 13de Aarhundrede: saa kan denne gamle og berømte Stad glæde sig ved, at dens historiske Antiquiteter fra Middelalderen ere oplyste ved gode Udgaver af de tre betydeligste og interessanteste gamle norske Riksbeskrifter, som hidtil i Landet selv ere bekendtgjorte.

---

27. Prospecter af danske Herregaarde, udgivne af F. Richardt og L. U. Becker. I. Bd. 1—4 Sest. II. Bd. 1—4 S. Kiøbenhavn. 1844. 45.

De danske Herregaardes Stiebné, i dens forskjellige Dmstiftninger, deres Overgang til forskjellige Familier og Eiere, og deres nærværende Tilstand, udgiøre lige vigtige Momenter i Landets indvortes Historie, i dets historiske Statistik, og i denne Videnskabs Fremstilling af Nutidens Statsforhold og Statskræfter. De ere Sædet for den betydeligste Deel af et i større Forhold drevet Agerbrug, og Sædet for den Klasse af Jordeiere og Jordbrugere, hos hvilke den ædlere Cultur og den høiere Interesse for Statsvelfærd og Nationalitet bør udvikle sig friere, under en personlig Uafhængigheds heldige Betingelser. Under andre Hensyn kunne Herregaardene have Interesse for Architecturens og Havelkonstens Historie; og de kunne være (som de fortrinligen i England ere det) Giemmesteder for meer eller mindre ypperlige og værdifulde Kunststatte, eller Samlinger af historiske Monumenter. Alle disse og